

A NEMZETKÖZI SPORTDÖNTŐBÍRÓSÁG JOGGYAKORLATÁNAK VIZSGÁLATA KVANTITATÍV KUTATÁSI MÓDSZERREL*

*Porcsin Levente*¹

A Nemzetközi Sportdöntőbíróság (CAS) honlapján elérhetőek az általa tárgyalt ügyek, ítéletek a kezdetektől (1984) egészen napjainkig. Az adatbázis nagyon részletes és sok ügy ítéletét tartalmazza, annak ellenére, hogy a választottbírók és a felek is titoktartást vállalnak, így maga az ítélet is csak akkor tehető közzé, ha a felek ehhez hozzájárulnak, vagy az ítélet így rendelkezik.

1. Bevezetés

A dolgozat első felében a CAS felépítését ismerjük meg, majd a statisztikai adatok feldolgozása következik. Céлом statisztikák és diagramok készítése arról, hogy mely sportágak voltak a leginkább érintettek a bíróság gyakorlatában. A bíróság teljes gyakorlatában, valamint sportágakon belül is megvizsgálom, hogy mik voltak a fő ügyfajták (pl.: dopping, fegyelmi eljárás, átigazolással kapcsolatos perek stb.). Lehet-e olyan kijelentéseket tenni, hogy a labdarúgásban többségében átigazolással kapcsolatos ügyek vannak, míg a súlyemelőknél, vagy kerékpárosoknál inkább a doppingügyek vannak túlsúlyban? Hogyan változott az ügyek száma, ha azt éves lebontásban vizsgáljuk? Mindezek megválaszolásában lesz segítségemre a CAS adatbázisa².

2. A Nemzetközi Sportdöntőbíróság, a nemzetközi vitarendezés helyszíne

A sporttal kapcsolatos jogviták tisztázására egyaránt lehetőség nyílik nemzeti és nemzetközi szinten. A nemzeti szinten működő bíróságok között egyaránt találhatunk rendes bíróságokat, amelyek hatásköre és illetékessége természetesen a sporttal kapcsolatos kérdésekre is kiterjed, valamint kifejezetten sportkérdésekre szakosodott választottbírókat is (mint amilyen például Magyarországon a Sport Állandó Választottbíró³).

Ezen túlmenően azonban már az 1980-as években felmerült az igény egy olyan nemzetközi bírói fórum iránt, mely egyaránt független a tagállamoktól (azaz nem egy állam joghatósága alatt működik), valamint a nemzetközi sportági szakszövetségektől. A cél egyfajta „legfelsőbb nemzetközi sportbíró³” létrehozatala volt, mely garantálni tudja a sporttal kapcsolatos jogviták egységes bánásmód szerinti megítélését, függetlenül a felek állampolgárságától (jogi személyek esetében honosságától), továbbá függetlenül attól is, hogy mely sportágat érinti a jogvita, hiszen az egységes megítélés az olimpiai mozgalom számára elengedhetetlen volt. Így 1983-ban ezen célok mentén

* DOI 10.21867/KjK/2021.2.9.

¹ Dr. Porcsin Levente, PhD hallgató, Debreceni Egyetem, Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola.

A tanulmány az Igazságügyi Minisztérium jogászképzés színvonalának emelését célzó programjai keretében valósult meg.

² <http://jurisprudence.tas-cas.org/Help/Home.aspx> (letöltés dátuma: 2021.06.04.)

³ <http://olimpia.hu/sport-allando-valasztottbirosag-> (letöltés dátuma: 2021.06.07.)

jött létre a lausanne-i székhelyű Tribunal Arbitral du Sport (TAS) megnevezésű szerv, angol nevén Court of Arbitration for Sport (CAS), vagy, ahogy a magyar terminológiában nevezik, a Nemzetközi Sportdöntőbíróság. A CAS célja egy rugalmas, gyors és költséghatékony vitarendezési eljárás megteremtése volt a nemzetközi sport területén.⁴

A CAS tevékenysége igazán 2002 óta szemléletes, amikor is a nagy nemzetközi sportági szakszövetségek közül utolsóként a Nemzetközi Labdarúgó-szövetség (FIFA) is elfogadta annak joghatóságát. Ezt követően a CAS által tárgyalt ügyek száma – és ezzel szoros összefüggésben a CAS ismertsége is – a többszörösére nőtt rövid időn belül, és napjainkban már éves szinten több száz üggyel foglalkozik, döntően a labdarúgás köréből.⁵

A CAS, illetve általában a kifejezetten sportkérdésekkel foglalkozó választottbíróóságok működésével kapcsolatosan az alábbi előnyök rögzíthetőek:

- A sport területén különösen fontos a jogviták gyorsan történő eldöntése, hiszen az egyes versenyek, vagy éppen bajnoki idények hossza meglehetősen limitált.
- Különösen a nemzetközi sportesemények vonatkozásában (ideértve az azokra történő kijutás szabályozását is) rendkívül fontos, hogy egységes legyen a felülbírálat szempontrendszere, melynek egy szakértőkből álló választottbíróóság sokkal inkább eleget tud tenni, mint az egyes államokban működő rendes bíróságok.
- Egyes speciális kérdésekben (mindenekelőtt a doppingügyekben) rendkívül fontos, hogy a választottbíróóságok esetében nem érvényesül főszabály szerint az eljárások nyilvánosságának elve.⁶

2. A CAS joghatósága és eljárása

A CAS joghatósága kiterjed valamennyi, a sporttal kapcsolatos jogvitára, amennyiben az a jogvita magánjogi természetű. Bár a „sporttal kapcsolatos” fordulat meglehetősen tágan és adott esetben kellően homályosan is értelmezhető, a CAS esetjogából nem lehet példát hozni olyan esetre, amikor is a CAS a joghatóságának hiányát kifejezetten azért állapította volna meg, mert megítélése szerint az elé került ügynek nincs kapcsolata a sporttal.

A CAS nem foglalkozik technikai jellegű kérdésekkel, így különösen nem foglalkozik az egyes sporteseményeken született játékevetői döntések felülvizsgálatával (arra, ha egyáltalán van lehetőség, az adott sporteseményt szervező sportszövetség lehet jogosult). A CAS főszabály szerint ugyancsak nem foglalkozik az egyes sportesemények szabályainak jogszerűségével – azonban adott esetben ezen szabályok értelmezése már a hatáskörébe tartozhat.

A CAS hatáskörébe tartozik ugyanakkor mindenekelőtt a doppinggal, állampolgársággal (különösen a honosítások esetén), szerződésszegéssel, kereskedelmi jogvitákkal (ideértve a szponzorációs kérdéseket, hirdetéseket, közvetítési jogokat is) kapcsolatos kérdések vizsgálata.⁷

A CAS eljárását egyaránt kezdeményezhetik:

⁴ Szemesi Sándor: *Nemzetközi és európai sportjog*, Campus Kiadó, Debrecen, 2015, 89.

⁵ Szemesi (2015): i.m., 15.

⁶ Szemesi (2015): i.m., 90.

⁷ Szemesi (2015): i.m., 94.

- sportolók,
- nemzeti és nemzetközi sportági szakszövetségek,
- a NOB és a nemzeti olimpiai bizottságok,
- más sportszervezetek.

A CAS joghatósága az 1958. évi New York-i egyezményen⁸ alapul. Az egyezmény az olyan választottbírói határozatok (ideértve az állandó és eseti választottbírók határozatait is) elismerésére és végrehajtására vonatkozik, amelyeket más állam területén hoztak, mint ahol a határozatok elismerését és végrehajtását kérik. A CAS határozatai teljes mértékben megfelelnek ennek a követelménynek, és ekként a határozatok végrehajtása az egyezmény III. cikke⁹ alapján ahhoz hasonlóan történik, amit a nemzeti jog a hazai választottbírói határozatok elismerésére és végrehajtására előír, a végrehajtás megtagadása pedig csak rendkívül súlyos eljárási szabálysértések bizonyítása esetén lehetséges (például, ha a választottbíró nem volt szabályszerűen megalakítva, vagy a felet nem értesítették szabályszerűen a választottbírói eljárásáról).¹⁰

A CAS előtt az alábbi eljárási formák (=osztályok) ismertek:

- A. általános választottbírói eljárás (ordinary arbitration procedure)
- B. fellebbezési eljárás (appeals arbitration procedure), mely során a panaszos sportszövetségek vagy egyéb szervezetek határozatát támadhatják meg,
- C. tanácsadó vélemény (advisory opinion) kérésére irányuló konzultációs eljárás (consultation procedure),
- D. mediációs eljárás (mediation procedure).
- E. ad hoc (olimpiákon, bizonyos nemzetközi versenyeken)

Általános választottbírói eljárás

Az általános választottbírói eljárások két fázisból állnak: egy írásbeli és egy szóbeli részből. A szóbeli szakasz esetében a tárgyalásra rendszerint Lausanne-ban kerül sor, de az eljárási szabályzat kivételesen lehetőséget biztosít eltérő tárgyalási helyszín kijelölésére is. Az általános eljárás alapja a felek választottbírói kikötése, míg a fellebbezési eljárásnak, a már említett módon, a sportszervezet rendelkezésén kell alapulnia, melyben a sportszervezet elismeri a határozatai felülbírálatára jogosult bíróságnak a CAS-t. A CAS hivatalos nyelvei az angol és a francia, melyek közül az eljárás nyelvét az eljáró tanács elnöke, vagy ha a tanács még nem lett kijelölve, akkor az érintett osztály elnöke választja ki. A nyelv kijelölését követően csak a felek és a tanács egyetértésével használható az eljárás során más nyelv. A gyakorlatban az eljárás nyelvét a választottbírók személye határozza meg, hiszen a választottbíróknak a két hivatalos nyelvnek csak az egyikét kell kötelezően ismerniük. Általánosságban, amennyiben a felek egyikének valamelyik hivatalos nyelv az anyanyelve, akkor a tisztességes eljárás elvéből következően a másik hivatalos nyelv kijelölése tűnik igazságosabbnak, erre vonatkozóan azonban kifejezett előírás nem létezik. Kivételesen, a felek és az eljáró tanács egyetértésével harmadik nyelven is folyhat az eljárás.¹¹

⁸ Magyarországon az 1962. évi 25. törvényerejű rendelet szól a külföldi választottbírói határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, New Yorkban 1958. június 10-én kelt Egyezmény kihirdetéséről

⁹ <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=96200025.TVR> (letöltés dátuma: 2021.06.08.)

¹⁰ Szemesi (2015): i.m., 95.

¹¹ Szemesi (2015): i.m., 96.

Az általános választottbíróági eljárásban egy választottbíró vagy pedig háromfős tanács jár el. Ha a felek nem állapodnak meg az eljáró bírók számában, akkor erről az érintett osztály elnöke dönt. A felek ugyancsak megállapodhatnak a választottbírók kinevezésének módjában is. Ilyen megállapodás hiányában, egyesbírói tanács esetén, amennyiben a felek 15 napon belül nem tudnak az eljáró bíró személyében megállapodni, akkor az osztály elnöke jelöli ki a választottbírókat, míg háromfős tanács esetén a felperes a keresetében, az alperes pedig az ellenkérelmében jogosult egy-egy bíró megnevezésére (ennek hiányában ekkor is az osztály elnöke jelöl a felek helyett), az ily módon kijelölt két választottbíró pedig közösen nevezi meg a tanács harmadik tagját, aki egyben a tanács elnöki posztját is be fogja tölteni. Ha a két választottbíró nem tud megállapodni az elnök személyében, akkor ebben az esetben is az osztály elnöke lesz jogosult az eljáró tanács elnökének kijelölésére. Láthatjuk tehát, hogy a feleknek érdemi beleszólásuk van az eljáró választottbírók összetételének meghatározásába, nincs azonban arra lehetőségük, hogy bírónevezés hiányában megakadályozzák a CAS eljárását, azzal legfeljebb csak minimálisan nyújtható el az eljárás.¹²

Az írásbeli eljárásban a kereseti kérelem és az ellenkérelem benyújtását követően új bizonyítékra csak akkor lehet hivatkozni, ha ehhez a másik fél hozzájárult – ez ugyancsak alkalmas eszköz arra, hogy megakadályozza az eljárás elhúzódását. Ebből következő módon már a kereseti kérelemben, illetőleg az ellenkérelemben meg kell nevezni a tanúkat, illetőleg indítványt kell tenni egyéb bizonyítási eszközök (például szakértő) alkalmazására. A bizonyítással felmerülő költségeket (ideértve az utazási költséget, fordítási és tolmácsolási költségeket is) az a fél téríti meg, aki az adott bizonyítási eszközt indítványozta. Figyelemmel arra, hogy a CAS-nak nincs kényszerítő apparátusa (pl. a meg nem jelenő tanú elővezetésére, különösen másik, adott esetben Európán kívüli országból), ezért a bizonyítás sikertelensége annak a félnek a terhére esik, aki az adott bizonyítási eszközt indítványozta. A tanács elnöke kivételesen engedélyezheti a tanúk vagy szakértők meghallgatását telefon- vagy videokonferencia keretében is, illetőleg lehetőség van arra is, hogy a személyes meghallgatás helyett írásban nyilatkozzanak. Az eljárás érdekessége, hogy a tanács úgy is határozhat, hogy nem tart az ügyben tárgyalást, ha az írásbeli beadványok alapján azt szükségtelennak tartja. Amennyiben mégis sor kerül tárgyalásra, úgy az a felek perbeszédével ér véget. A feleknek azonban arra is lehetőségük van, hogy az itt ismertetett szabályoktól eltérő, tipikusan gyorsított eljárási szabályokban állapodjanak meg.

Az eljárás során a CAS a felek által választott jogot alkalmazza, jogválasztás hiányában a svájci jog az irányadó az eljárásra, illetőleg a felek közös kérése alapján akár jogon kívüli, méltányossági szempontok alapján is dönthet.

Fellebbezési eljárás

A fellebbezési eljárás során, amennyiben a sportszervezet, amelynek a határozatát a felperes megtámadja, a saját szabályzatában eltérően nem rendelkezik, a fellebbezésre rendelkezésre álló határidő a határozat közlésétől számított 21 nap. Amennyiben a felperes a fellebbezését határidőben benyújtja, ezt követően még 10 napja van a részletes indokolása előadására, melynek hiányában a fellebbezést visszavontnak kell tekinteni. Az általános eljáráshoz hasonlóan a fellebbező félnek a fellebbezés (vagy

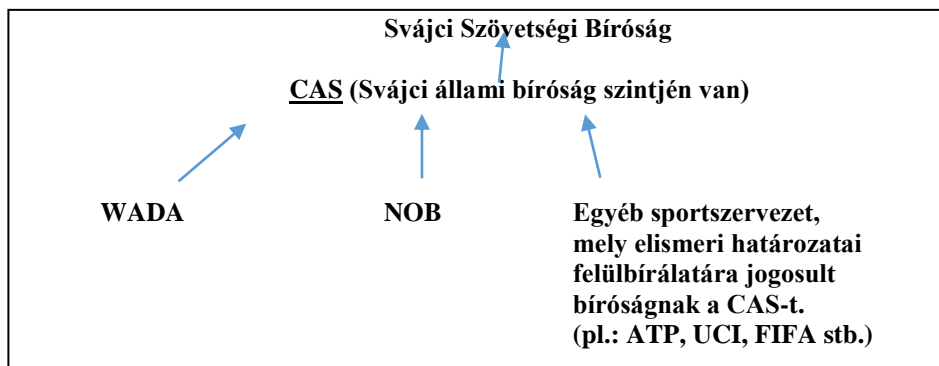
¹² Szemesi (2015): i.m., 97.

legkésőbb a részletes indokolás) benyújtásával egyidejűleg meg kell tennie bizonyítási indítványait is. Főszabály szerint az eljárás háromfős tanács előtt zajlik. A fellebbezés kézhezvételétől számított 20 napon belül az alperes benyújtja ellenkérelmét. Az általános eljáráshoz hasonlóan ebben az esetben is érvényesül az a szabály, hogy amennyiben a felek eltérően nem állapodnak meg, vagy az eljáró tanács elnöke kivételesen nem engedélyezi, úgy a felek az eljárás során a későbbiekben új jogi érvre nem hivatkozhatnak, új bizonyítási indítványt nem tehetnek. A felek jogválasztása hiányában a tanács a fellebbezett határozatot meghozó sportszövetség székhelye szerinti állam jogát, vagy a tanács által alkalmazandónak ítélt más állam jogát alkalmazza.¹³

Mind az általános, mind pedig a fellebbezési eljárásban a tanács (amennyiben nem egytagú) többségi határozattal hozza meg döntését, szavazategyenlőség esetén az elnök szavazatával. A költségek viseléséről a tanács dönt, figyelembe véve a pernyertességet és a felek perbeli magatartását, valamint pénzügyi erőforrásait is. A CAS ítélete a svájci szövetségi bíróságon megtámadható, a svájci nemzetközi magánjog szabályai szerint. A CAS ítéletei az említett 1958. évi New York-i egyezmény szerint külföldi választottbírói ítéletnek tekinthetők, mégpedig (figyelemmel arra, hogy a CAS székhelye Lausanne-ban található) svájci választottbírói ítéleteknek. Az ítéletek nemzeti jogban történő végrehajtását ennek megfelelően az 1958. évi New York-i egyezmény részes államai kötelesek biztosítani (míg a nem állami szereplők, így mindenekelőtt a sportszövetségek a saját szabályzatukban vállalják az ítéletek végrehajtását az általuk szervezett valamennyi rendezvény vonatkozásában). Az egyezménynek egyébiránt 2021. áprilisi állapot szerint 168¹⁴ részes állama van.

3. ábra

Fellebbezési lehetőségek

Forrás: a szerző saját szerkesztése

Tanácsadó vélemények

A tanácsadó vélemények valamely sportággal kapcsolatos elvi megállapításokat tartalmaznak, és nem kötelezőek még az azt kérő felekre nézve sem. Tanácsadó véleményt kérhet a CAS-tól a NOB, az egyes nemzeti olimpiai bizottságok, a

¹³ Szemesi (2015): i.m., 98.

¹⁴ <http://www.newyorkconvention.org/countries> (letöltés dátuma: 2021.05.18.)

Nemzetközi Doppingellenes Ügynökség (WADA), valamint a NOB által elismert bármely nemzetközi sportszövetség a sporttal kapcsolatos bármilyen jogi ügyben.¹⁵

Mediációs eljárás

A negyedik eljárástípus az 1999 óta létező mediációs eljárás, mely a felek kölcsönös alávetési nyilatkozata (vagy egy szerződés alávetési klauzulája) alapján indulhat meg. A mediációs eljárás keretében a felek egyeztetnek a CAS mediátora segítségével. A doppingügyek, fegyelmi ügyek és határozatok megtámadása kivételével bármely más sporttal kapcsolatos jogvitában igénybe vehető a mediációs eljárás. Amennyiben a felek eltérően nem állapodnak meg, a mediációs eljárásra a „CAS Mediation Rules”¹⁶ szabályzata az irányadó. Ha a felek nem állapodnak meg a mediátor személyéről, akkor a CAS elnöke jelöli ki a mediátort, azonban, ha a felek tiltakoznak a kijelölt mediátor személye miatt, a CAS elnöke köteles másik mediátort kijelölésére. A mediátor természetesen független a felektől, arra azonban az eljárási szabályzat lehetőséget biztosít, hogy külön-külön is találkozzon a felekkel. A felek eltérő megállapodása hiányában a mediátor jogosult meghatározni az eljárási cselekmények megtételére rendelkezésre álló határidőket. A tárgyalásokról nem készül jegyzőkönyv, és a felek minden általuk benyújtott írásbeli anyagot visszakapnak anélkül, hogy azokról másolatok készülnének. Ha a mediációs eljárás sikerrel (azaz a felek megegyezésével) zárul, a megállapodásra utóbb bármelyik fél hivatkozhat, akár bírósági eljárásban is. Bármelyik fél (vagy amennyiben a mediátor úgy látja, hogy a megegyezésre nincs esély, maga a mediátor is) határozhat úgy, hogy az eljárást be kell fejezni. Eltérő megállapodás hiányában az eljárás költségeit a felek egyenlő arányban viselik.¹⁷

Ad hoc osztály

A CAS ad hoc (időszakos jellegű, eseti) osztálya az atlantai olimpiával kapcsolatosan került életre hívásra. Célja a jogviták 24 órán belüli, helyszíni rendezése volt, amihez 12 választottbíró a játékok ideje alatt Atlantában tartózkodott. Működéséhez speciális eljárási szabályokat is megalkottak, amelyek az általános szabályoknál gyorsabb, rugalmasabb, egyszerűbb eljárást tettek lehetővé. Napjainkban már a legjelentősebb világvversenyeken általában működik a CAS-nak ad hoc osztálya, az adott eseményre szóló külön szabállyal; nincs ez másképp a labdarúgó Európa-bajnokságokon sem.¹⁸

3. A CAS adatbázisa

A CAS adatbázisának szoftverét a honlap elmondása szerint nemrég frissítették, különös figyelmet fordítva annak keresőmotorjára.

A keresés, szűrés kétféle módon végezhető: (1.) Az előre definiált kulcsszavakkal, menüsoron keresztül. Ilyenek az „Új határozatok”, „Összes ügy”, „Sport szerint”, „Év

¹⁵ Szemesi (2015): i.m., 100.

¹⁶ <https://www.tas-cas.org/en/mediation/rules.html> (letöltés dátuma: 2021.06.04.)

¹⁷ Szemesi (2015): i.m., 101.

¹⁸ Regulations of the UEFA European Football Championship 2018-20 https://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/Regulations/uefaorg/Regulations/02/54/36/05/2543605_DOWNLOAD.pdf (letöltés dátuma: 2020.06.12.)

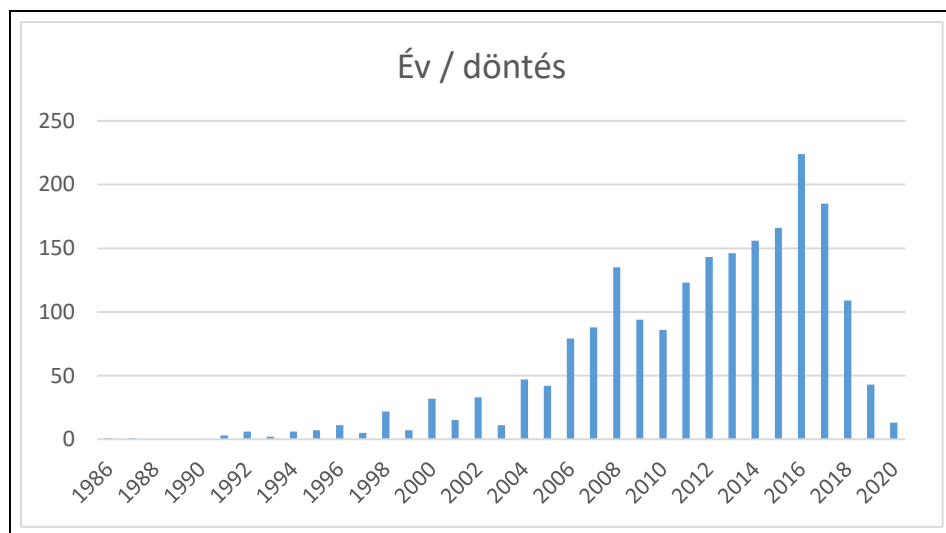
szerint”. (2.) Keresőmotor használatával, ezen belül „Teljes szöveg keresésével” vagy „Részletes kereséssel”.

Évek szerint

Először is vizsgáljuk meg a CAS-t aszerint, hogy hány ügyet kellett tárgyalnia egy adott évben. Ez jól reprezentálja, hogy milyen módon, iramban vált nemzetközileg is elfogadottá a CAS, mint a sporttal kapcsolatos jogi viták eldöntésének színhelye.

2. ábra

CAS döntések évente

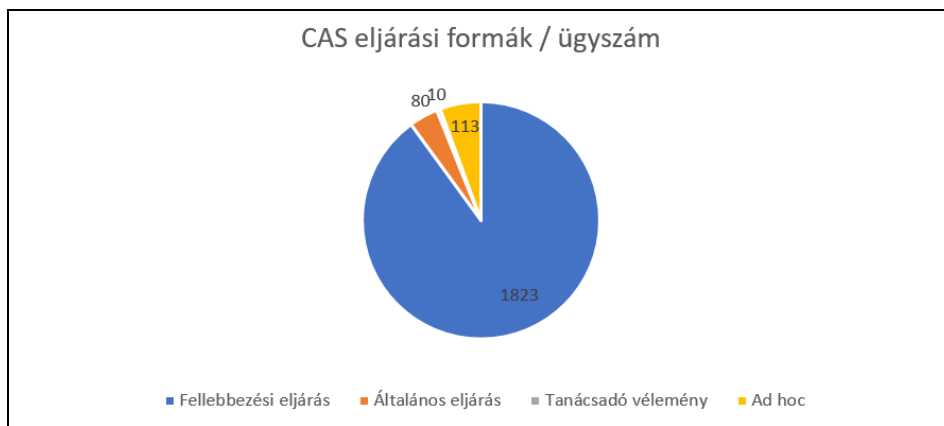
Forrás: a szerző saját szerkesztése

Ahogy az már korábban említésre került, a CAS tevékenysége igazán 2002 után ívelt fel, miután a FIFA is elfogadta annak joghatóságát. A bírósági ügyszámokban a határozott növekedés 2010 után volt látványos. Kijelenthető, hogy folyamatos a növekedés, és az olimpia éveiben (2004, 2008, 2012, 2016) mindig nagyobb ügyszám volt az azt megelőző és az azt követő évekhez képest. Vannak olyan évek, amikor egyetlen ítélet sem került fel az adatbázisba (1984, 1985, 1988, 1989, 1990); ennek oka lehetett, hogy idő kellett a szervezet elfogadtatásához. A 2018-as és 2019-es éveket tekintve komoly visszaesést láthatunk, melynek oka lehet, hogy a felek egyre kevésbé járulnak hozzá az ügyük nyilvánosságra hozatalához, valamint a statisztikai adat nem az eljárás megkezdésének időpontjára vonatkozik, hanem a döntések közzétételének időpontjára.

Osztályok szerint

A már említett osztályok (általános, fellebbviteli, tanácsadó, mediációs, ad hoc) terheltségét is lehet vizsgálni.

3. ábra

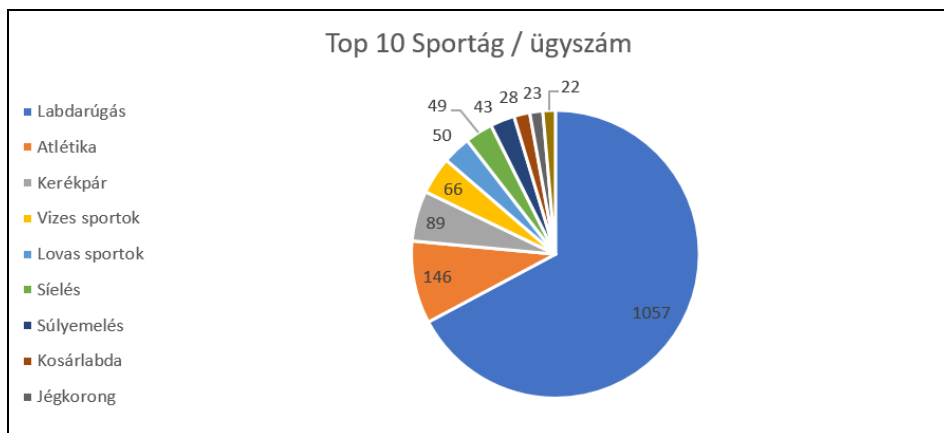
CAS lejárési formák ügyszámonként*Forrás: a szerző saját szerkesztése*

A CAS ügyeinek 90 %-át a fellebbezéses eljárások adják, ami érthető is, mivel a sport eredetileg tisztán civil, önszabályozó volt, melyet jellemzően a belső vitarendezés határozott meg, mind a játék- és versenyszabályok, mind a fegyelmi eljárások tekintetében. Így például, ha egy sportoló ügyében saját nemzeti sportági szövetege, vagy sportágának nemzetközi szövetsége jár el, mint vitarendezési fórum, akkor az itt hozott döntésekkel szemben lehet a CAS-hoz fordulni, melynek alapját a nemzeti sportági szövetség szabályzata, vagy a nemzetközi szövetség hasonló szabályzata jelenti. Fellebbezés az is, amikor egy sportolótól doppingvétség miatt elveszik az olimpián szerzett érmét, melyről ekkor a WADA dönt, melynek döntéseit a CAS-nál lehet megtámadni, valamint az olimpiával kapcsolatos más ügyeket is a CAS-nál lehet másodfokon tárgyalni.

Sportágak szerint

Lehet-e arról beszélni, hogy vannak sportok, amelyek valamilyen adottságukból fakadóan többször kerülnek a bíróság elé a vitás kérdések eldöntése céljából, mint más sportágak? Mi lehet ennek az oka? Az első tíz, legtöbb ügyben érintett sportágat vizsgáljuk meg.

TOP 10 sportág

Forrás: a szerző saját szerkesztése

Európai labdarúgás: ebből a sportágból kerül elő a legtöbb ügy, túlnyomó többségük – eddig 1057 ügy – fellebbezéses eljárás volt, 15 ügy volt általános eljárás és mindösszesen csak 1 tanácsadói vélemény keletkezett eddig. Az adatok alapján kijelenthető, hogy tényleg a labdarúgás az a sport, amivel a legtöbbet kell foglalkoznia a CAS-nak. Ez véleményem szerint több okra is visszavezethető. Először is a világ legnépszerűbb sportja, melyet a világon több osztályban, divízióban játszanak. Másodsor, kevés olyan sport van, ahol egy csapatot 11 aktív – pályán lévő – játékos alkotna, így a labdarúgó sportolók nagy száma is igazolhatja a kiemelkedő ügyszámot. A labdarúgók átlagosan a legjobban fizetett és legnagyobb értékű sportolók, ezért igazolási ügyekben is sűrűn jár el a CAS.

474 esetben szerződéssel kapcsolatos¹⁹, 265 esetben átigazolással kapcsolatos²⁰ és 236 esetben fegyelmi eljárással kapcsolatos²¹ vitás ügyeket tárgyalt a CAS. Ez is azt igazolja, hogy a futballisták adás-vételében, különféle szerződési viszonyaik eldöntésében járt el a legtöbbet a Sportdöntőbíróság. A tárgyalt esetek többségében valamelyik peres fél (felperes, vagy alperes) maga a Nemzetközi Labdarúgó Szövetség²².

Az atlétika – mely egy gyűjtőfogalom, hiszen több önálló sportágot foglal magában, melyeknek többségét az ókori olimpiákról eredeztetik – bár jóval kevesebb ügygel, de a második legsűrűbben előforduló sport a CAS adatbázisa szerint. Többségében a saját nemzetközi szövetsége²³ által hozott döntéseket fellebbezik meg a sportolók, az ügyfajtaikat tekintve doppingvétséggel kapcsolatos eljárások fordulnak elő többségében. Itt példaként fel lehet sorolni magyar sportolókat is (Fazekas Róbert, Annus Adrián),

¹⁹ Ct: Contractual litigations

²⁰ T: Transfer

²¹ Di: Disciplinary

²² Nemzetközi Labdarúgó Szövetség: Fédération Internationale de Football Association (FIFA)

²³ Nemzetközi Atlétika Szövetség: International Association of Athletics Federations (IAAF)

akiknek doppinggal kapcsolatos ügyeiben a CAS a WADA ítéletét, mint fellebbviteli bíróság tárgyalta.

A kerékpár²⁴ és a vizes²⁵ sportok tekintetében is kijelenthető, hogy az ügyek többségében (az eljárások mintegy kétharmadában) az adott sport nemzetközi szövetsége, valamilyen módon, de peres fél volt. A kerékpár esetén jelentős volt a doppinggal kapcsolatos ügyek száma is, ami nem hathat meglepetésként az ezt a sportot ismerő és követő személyek számára.

A lovas sportok²⁶ esetén szinte kizárólag saját nemzetközi szövetségük határozatai kerültek felülbírálatra a CAS-nál, és ezek fele doppinggal kapcsolatos témájú volt.

A síelőknél²⁷ és súlyemelőknél²⁸ gyakran volt fellebbezési eljárás tárgya a NOB (mely a korábbi sportok tekintetében eddig nem igazán fordult elő) valamilyen rendelkezése, valamint saját nemzetközi szövetségük döntései is.

A kosárlabda²⁹, jégkorong³⁰ és kajak-kenu³¹ sportokat vizsgálva – melyek a 8., 9., és 10. legtöbbet tárgyalt sportágak – azt a mintát láthatjuk ismétlődni, ami szerint a saját nemzetközi szövetségük döntését támadták a legtöbbet a CAS előtt.

Az elemzett sportágakat nézve kijelenthető, hogy a CAS fellebbviteli eljárása az adott sportágat nemzetközi szinten is képviselő nemzetközi sportági szövetség valamilyen döntésével kapcsolatos. Ennek oka, hogy ezek a szervezetek szabályzataikban vállaltak kötelezettséget arra, hogy vitatott döntéseik fellebbviteli fórumaként csak a CAS joghatóságát ismerik el.

A tárgyalás nyelve

A CAS hivatalos nyelvei az angol és a francia. Az ügyek nagy százalékában az angol nyelvet használják eljárási nyelvként az egyesbírók és bírói tanácsok. A francia, mint másik eljárási nyelv abból fakadhat, hogy a NOB másik hivatalos nyelve szintén a francia, hiszen Pierre de Coubertin francia báró hívta életre a modernkori olimpiai mozgalmat, továbbá az is indoka lehet a francia nyelvhasználatnak, hogy Lausanne, ahol a nemzetközi CAS székel, Svájc francia ajkú részén helyezkedik el.

Ezen felül, a statisztikai adatokat vizsgálva bármelyik sportról kijelenthető-e, hogy a francia nyelv a meghatározó eljárásaiban? A legtöbb sportágnál a francia, mint eljárási nyelv elenyésző, sportáganként egy-egy esetről beszélhetünk, kivételt képez ez alól a labdarúgás (9%-kal), a lovas sportok (21%-kal) és a kerékpár (34%-kal). A labdarúgás itteni jelenlétét a többi sportághoz képest is magas alapügyszámmal lehet magyarázni, így a labdarúgás minden szűrőn nagyobb értékeket érhet el, míg a lovaglás és kerékpár esetén a francia nyelv nevezhető a sportágak hivatalos nyelvének, amit a számok is mutatnak.

²⁴ Nemzetközi Kerékpáros-szövetség: Union Cycliste Internationale (UCI)

²⁵ Nemzetközi Úszószövetség Fédération Internationale de Natation (FINA)

²⁶ Nemzetközi Lovas Szövetség: Fédération Equestre Internationale (FEI)

²⁷ Nemzetközi Síszövetség: Fédération Internationale de Ski (FIS)

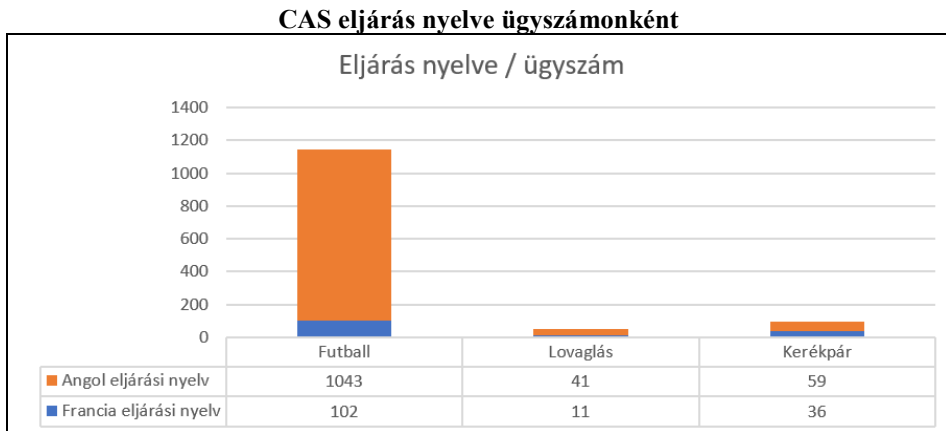
²⁸ Nemzetközi Súlyemelő Szövetség: International Weightlifting Federation (IWF)

²⁹ Nemzetközi Kosárlabda Szövetség: Fédération Internationale de Basketball (FIBA)

³⁰ Nemzetközi Jégkorongszövetséget: International Ice Hockey Federation (IIHF)

³¹ Nemzetközi Kajak-kenu Szövetség: International Canoe Federation (ICF)

5. ábra

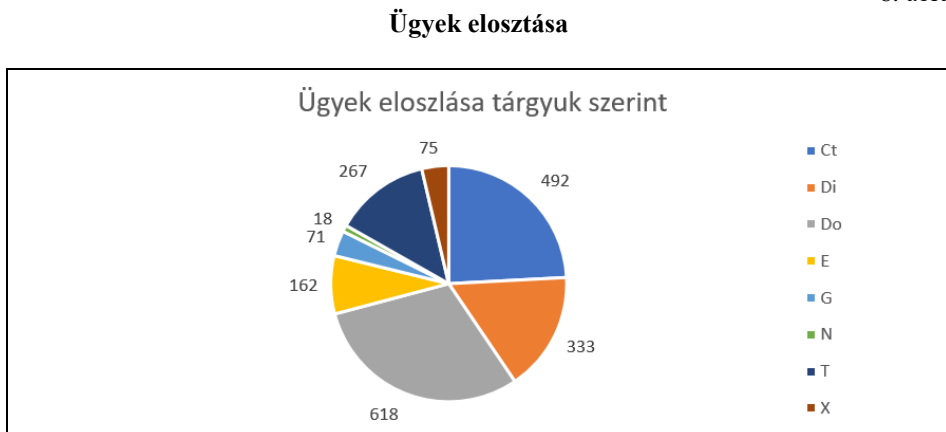
Forrás: a szerző saját szerkesztése

Ügyek tárgya szerinti besorolás

Az adatbázis a könnyebb keresés és csoportosítás céljából az ügyeket az alábbi kategóriákba sorolja be:

- Szerződéses eljárás (kivéve átigazolás) - Contractual litigation (except tranfer): Ct
- Fegyelmi eljárás (kivéve dopping) - Disciplinary (except doping): Di
- Dopping: Do
- Jogosultsági, alkalmassági eljárás (kivéve állampolgárság) - Eligibility (except nationality): E
- Irányítás - Governance: G
- Állampolgárság - Nationality: N
- Átigazolási eljárás - Transfer: T
- Egyéb - Other: X

6. ábra

Forrás: a szerző saját szerkesztése

A CAS gyakorlatában előfordult minden sportot vizsgálva, négy nagy témáról beszélhetünk, ezek pedig – ügyszámukat tekintve csökkenő sorrendben – a doppingügyek, szerződéses ügyek, fegyelmi ügyek és az átigazolással kapcsolatos ügyek. Az állampolgársággal, alkalmassággal és irányítással kapcsolatos ügyek sokkal kevesebb esetben fordulnak elő. Ennek oka lehet, hogy a négy nagy téma vagy a sportolók mindennapi tevékenységével lehet kapcsolatos (pl.: fegyelmi eljárások, dopping eljárások), vagy az ismétlődő szerződéses viszonyaival van kapcsolatban (pl.: szerződéses ügyek, valamint az ebből a kategóriából kiemelt átigazolási ügyek). Egy sportoló pályafutása során akár 4-5 csapatváltáson (átigazoláson) is áteshet, és akár évente köthet új támogatói, vagy egyéb szponzori szerződést. Ezzel szemben állampolgárságot, nemzetiséget nem vált rendszeresen egy sportoló, ezért is fordulhatnak elő kevesebb esetben ilyen ügyek.

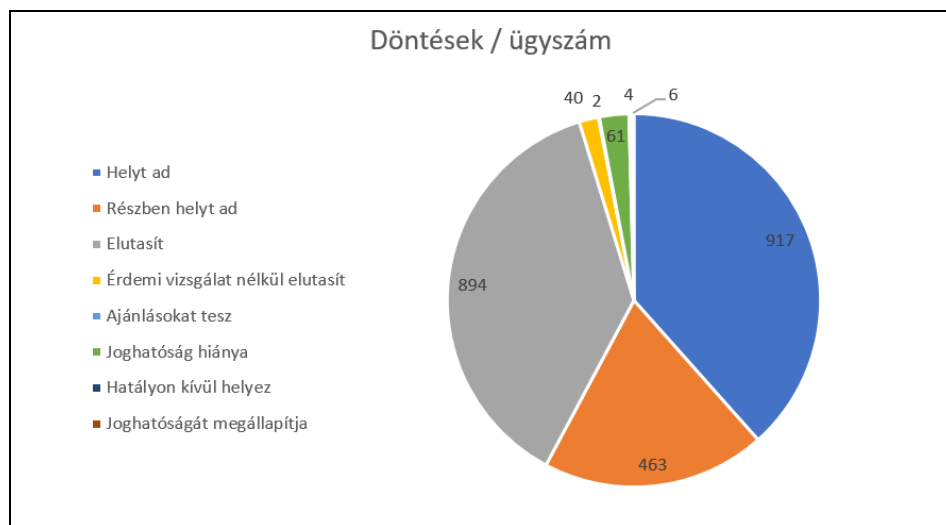
A CAS döntései

A Sportdöntőbíróság eltérő eredménnyel zárhat egy elé kerülő ügyet, ahogyan azt már a rendes jogorvoslati bíróságoknál megszokhattuk. Döntésében az alábbiakkal élhet:

- helyt ad,
- részben helyt ad,
- elutasít,
- érdemi vizsgálat nélkül elutasít,
- ajánlásokat tesz,
- joghatóság hiányában az eljárást megtagadja,
- hatályon kívül helyez,
- a joghatóságát megállapítja.

7. ábra

CAS döntések ügyszámonként

Források: a szerző saját szerkesztése

Az adatok alapján kijelenthető, hogy érdemi jogorvoslati fórumnak tekinthető a CAS, mivel szinte ugyanakkora számban ad helyt a kereseteknek, mint amilyen számban azokat elutasítja. Ez egy fontos mutató abból a szempontból, hogy ez a CAS, mint választottbíróóság létjogosultságát igazolja, valamint, hogy a felek bizalommal fordulhatnak a Sportdöntőbírószághoz. Ezt a hozzáállást látjuk akkor is, ha azt nézzük, milyen elenyésző számban (40 esetben) utasított el jogorvoslati kérelmet a CAS érdemi vizsgálat nélkül. Véleményem szerint ezzel is a legitimitációját kívánja erősíteni. Ha a jogvitának bármilyen sporttal kapcsolatos aspektusa van, abban a CAS megállapítja saját joghatóságát.

Érdemes megemlíteni továbbá, hogy a versenyengedélyek kiadásával kapcsolatos, igazolási és átigazolási, sportfegyelmi és indulási joggal kapcsolatos ügyekben a CAS eljárása a felek kifejezett alávetési nyilatkozata hiányában kizárt.

A CAS döntéseinek fellebbezése

A CAS ítéletei a svájci bíróságok előtt megtámadhatóak a svájci nemzetközi magánjog szabályai szerint. 93 esetben a svájci szövetségi bíróságához és mindösszesen 2 esetben Vaut kanton³² bíróságához fordultak a felek a CAS ítéletével szemben. A fellebbezéseknek 2 esetben helyt adtak, 4 esetben nem vizsgálták, 3 esetben hatályon kívül helyezték, 80 esetben elutasították, és 6 esetben érdemi vizsgálat nélkül utasították el azokat. Ebből arra lehet következtetni, hogy a CAS döntéseit a fellebbezési szervek alig változtatják meg. A CAS, mint a sportélet elsőszámú döntőbíróóságának szakmaisága nem kerül megkérdőjelezésre a svájci bíróságok által, még ha az intézményi keretei meg is vannak a fellebbezés lehetőségének. A CAS-nál sportszakmai szempontok alapján választják ki a bírókat, valamint a korábban már taglalt módszerrel a felek választják ki, hagyják jóvá az ügyekben eljáró bírókat, mely tovább erősíti, hogy az ügy a lehető leginkább szakmai módon, a felek közvetett befolyásával kerüljön elbírálásra.

Legtöbbet előforduló felek a CAS eljárásaiban

A nemzetközi sportéletet három nagy szervezet irányítja, melyek külön területekért felelősek. Ezek a szervezetek államoktól független nemzetközi jogi szervezetek. A NOB az olimpiák és a sportágak megrendezéséért és felügyeletéért felel.

A NOB alá tartozik minden nemzeti és nemzetközi sportági szövetség, függetlenül attól, hogy az adott sportág olimpiai sportág-e, vagy sem. A NOB-nak szinte minden államban van nemzeti szervezete is, ez Magyarországon a Magyar Olimpiai Bizottság (MOB).

A WADA a világversenyek és a sport doppingmentességéért felel. Az esélyegyenlőség biztosítása érdekében a sportolókat rendszeresen ellenőrzik, legyen szó versenyről, felkészülési időszakról, vagy szezonon kívüli időszakról. A hatékonyabb működés érdekében a WADA is rendelkezik nemzeti szintű szervezetekkel – ez Magyarországon a Magyar Antidopping Csoport (HUNADO) – akik nemzeti sportolókat ellenőrzik és tőlük vizelet- és vérmintákat vesznek le.

³² Vaut kanton fővárosa Lausanne, ahol a CAS székhelye található.

A harmadik nagy nemzetközi szervezet a CAS, amely a bíraskodási, igazságszolgáltatási feladatokat látja el legmagasabb szinten a sportvilágban. Ezen struktúrából kifolyólag a CAS jogosult tárgyalni és ítélni a NOB és a WADA által hozott döntések tekintetében is. Mivel ez a két szervezet világszintű és rengeteg szervezeti egységre bontható, ezért a legtöbbet ezek vesznek részt a CAS előtti eljárásokban, mint perben érintett felek. Ha ki kell emelnem egy nemzetközi sportági szövetséget, mely sokszor kerül a CAS bírósága elé, az a szöveg eddigi tapasztalatai alapján egyértelműen a FIFA lesz. A labdarúgással kapcsolatos a legtöbb CAS ügy, ebből fakadóan a labdarúgás legmagasabb szintű szervezete gyakran érintett az eljárásokban.

Jelen írás a nemzetközi Sportdöntőbíróság honlapján elérhető ügy-adatbázis alapján készült, az ott fellelhető esetekből, mely a 2020-es évvel bezárólag tartalmaz jogeseteket.

Célom egy reprezentatív eredmény elérése volt, aminek alapja kizárólag a CAS majdnem 2000 ítélete. A kutatásom során nem vizsgáltam a nemzeti választottbíróságok esetjogát (Magyarországon ilyen a Sport Állandó Választottbíróság), sem a fegyelmi ügyekben elsőfokon eljáró sportspecifikus nemzeti fegyelmi bizottságok (pl.: Magyar Labdarúgó Szövetség Fegyelmi Bizottsága) munkáit, amiknek a döntéseivel szembeni fellebbezés eredményeként jutnak el az ügyek a CAS elé.

A statisztikai adatok vizsgálatából különféle következtetéseket sikerült levonni a CAS joggyakorlatával kapcsolatosan:

- a labdarúgás a legtöbbet tárgyalt sportág a CAS gyakorlatában,
- az olimpiák évében több eljárást folytat a CAS,
- a sportágakon belül többségében saját nemzetközi sportági szövetségükkel pereskednek a felek (pl.: a lovas sportolók az esetek 86%-ában a Nemzetközi Lovas Szövetséggel szemben indítottak keresetet a CAS-nál),
- többségében a doppinggal, szerződéses ügyekkel, fegyelmi ügyekkel és az átigazolási ügyekkel kapcsolatos eljárásokról beszélhetünk,
- a labdarúgásnál többségében szerződéses és átigazolási viták vannak, még a kerékpárnál sajnálatos módon szinte kizárólagosan csak doppinggal kapcsolatosak.

Források jegyzéke:

- Szemesi Sándor (2015): *Nemzetközi és európai sportjog*, Campus Kiadó, Debrecen.
- 1962. évi 25. törvényerejű rendelet a külföldi választottbírósági határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, New Yorkban 1958. június 10-én kelt Egyezmény kihirdetéséről
- Regulations of the UEFA European Football Championship 2018-20
- <https://www.tas-cas.org/en/jurisprudence/archive.html> (letöltés dátuma: 2020.06.12.)
- <http://jurisprudence.tas-cas.org/Help/Home.aspx> (letöltés dátuma: 2020.06.12.)

- <http://olimpia.hu/sport-allando-valasztottbirosag-> (letöltés dátuma: 2020.06.12.)
- <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=96200025.TVR> (Letöltés ideje: 2020.06.12.)
- <http://www.newyorkconvention.org/countries> (letöltés dátuma: 2020.06.12.)
- <https://www.tas-cas.org/en/mediation/rules.html> (letöltés dátuma: 2020.06.12.)
- https://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/Regulations/uefaorg/Regulations/02/54/36/05/2543605_DOWNLOAD.pdf (letöltés dátuma: 2020.06.12.)